

**GESCHRIFT 252:
FICTIES EN FORFAITS
IN HET BELASTINGRECHT**

EEN (KORTE) BLIK

VERKENNING VOORAF

Fictie

- ‘Doen alsof’ op uiteenlopende terreinen
- Respondent:
“De rechtsfictie is een haast ongrijpbaar fenomeen, dat zit in haar aard besloten.”
- Meningsverschillen versluieren (soms) hoofdvraag
- Kritische houding ≠ negatieve waardering

GESCHRIFT IN VOGELVLUCHT

Rapport (uiteindelijke) commissie

- Vlot geschreven, consistent-ogend betoog
- Tijdsdruk/omvang rapport noopt tot keuzes
- ‘Helaasheid’ open plekken:
 - Rechtsfilosofische blik
 - Visie andere rechtsgebieden
 - Kijkrichting fiscaal terrein
 - Zienswijze over de grens

COMMISSIE'S CHOICE

Definitie fictie

- Blikrichting kan variëren, kenmerken niet!
- Commissie in voetsporen Moltmaker (1968):
“Fictie is wetgevingstechniek die nevenbegrip onder hoofdbegrip brengt om die rechtsregels ook daarvoor te laten gelden”
- Doel fictie (doorgaans): “wetgevingseconomie”

COMMISSIE'S CHOICE (2)

Definitie forfait

- Commissie: “Forfait is vast bedrag dat in concreet geval in plaats komt van werkelijke bedrag”
- Praktische benadering werkelijkheid
- Doel forfait: “eenvoudige toepassing en handhaving belastingwet”

DE (NIET) GEKOZEN WEG

Pluspunt benadering commissie

- Onderscheid alsof-technieken

Kanttekeningen bij keuze

- Verwaterde verwantschap
- Teruglopende transparantie
- Kwetsbare kwalificatie
- Mengeling motieven
- Herformulering heft fictie (schijnbaar) op

COMMISSIE'S CHOICE

Trio toetsingscriteria ficties

1. Doelmatigheid
 - “Gericht op voorkomen opsomming in wet”
2. Proportionaliteit
 - “Vereist logische samenhang situaties”
(Voorbeeld hond-kanarie)
3. Brede werking
 - “Moet gelden voor alle onderdelen wet”

COMMISSIE'S CHOICE (2)

Kwintet toetsingscriteria forfaits

1. Doelmatigheid
 - “Gericht op eenvoudige uitvoering & handhaving”
2. Proportionaliteit
 - “Doelmatigheidswinst \approx verlies rechtvaardigheid”
3. Brede werking
 - “Moet gelden voor alle onderdelen wet”
4. Transparantie
 - “Controleerbare, heldere onderbouwing omvang forfait”
5. Geldigheidsduur
 - “Vereist periodieke bijstelling (5 jaar)”

DE (NIET) GEKOZEN WEG

Pluspunten benadering commissie

- Praktische, consistente toetsing
- Heldere matrix

Kanttekeningen bij keuze

- Rol rechtsbeginselen
- Babylonische bonje
- Moeizame metingen
- Toepassing toetskwintet

OORDEEL COMMISSIE: BOX 3

	Fictie (*)	Forfait (4%)
1. Doelmatigheid	++	++ (*)
2. Proportionaliteit	+/- (*)	--
3. Brede werking	++	++
4. Transparantie	ongetoetst	++ (*)
5. Geldigheidsduur	ongetoetst	--
○ Voorstel commissie		

COMMISSIE'S AANBEVELINGEN

Gekozen uit waaier, aanbeveling 3:

- “Forfait mag maximale afwijking hebben van gemiddelde werkelijkheid (marge). Afwijking > marge? Dan tegenbewijs.”
- “Echter niet voor alle forfaits: niet voor box 3.”
- Bespreking

OP WEG NAAR AFRONDING

Commissie's keuze voor Stevens-citaat (2013):

- “Ficties: bepalingen die rechtvaardigheids*gevoelens* onder druk zetten”
- Vgl. Wiebes' schets box 3:
“bron van *gevoelens* van onrechtvaardigheid”
- Mijn keuze voor Stevens-quote (2014):
“Hoeveel verruwing kan de doelmatigheidswens verdragen?” (*Hof den Haag 11 februari 2014*)

OP WEG NAAR AFRONDING (2)

Voorlopige conclusie

- Fictie is als kogelvis
- Delicate smaak, 'dodelijk' bij onjuiste bereiding
- Rapport commissie biedt recept
- Meer bereidingswijzen mogelijk
- Verhaal dus nog niet uitgelezen...

TOT SLOT: HET DUO STELLINGEN

Mild gechargeerd....

1. De gestapelde rechtsfictie vereist een (veel) intensievere toetsing.
2. Getalsmatig aanpassen vermogensrendementsfictie lost haar “irritante” fictieve karakter niet op.
Wetgever: ga gluren bij de burens.

BEDANKT VOOR UW AANDACHT